

BILDANDE AV KULTURRESERVATET SOMMARRO I ÖREBRO KOMMUN

BESLUT

Med stöd av 7 kap 9 § miljöbalken förklarar Örebro kommun det område som utmärkts på bifogad karta som kulturresevat. Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta och med de gränser som slutligen utmärks i fält.

Skötselplan med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm (1998:1252) fastställs i separat beslut inom två år från beslutsdatum.

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) ska Örebro kommun vara förvaltare av kulturresevatet.

UPPGIFTER OM KULTURRESERVATET

Reservatets namn:	Kulturresevatet Sommarro
Kommun:	Örebro
Län:	Örebro
Lägesbeskrivning:	ca 2 km söder om Örebro centrum, omedelbart norr och öster om Adolfsberg med gräns i Glomman i söder.
Församling/Socken:	Adolfsbergs församling
Terrängkarta:	10F SV Örebro
Fastighetskarta:	10F 3d och 10F 3c
Naturgeografisk region:	26. Skogslandet omedelbart söder om norrlandsgränsen
Kulturgeografisk region:	12. Mälardalens odlingsbygder
Area:	65,4 ha
Fastigheter och ägare:	Nikolai 3:90, 3:106, 3:111, 3:120, 3:296, 3:298 samt Skjutshagen 1 och 2, ägare Örebro kommun
Förvaltare:	Örebro kommun, Stadsbyggnad - naturdelen, Tekniska förvaltningen – vägar, ledningar och Kommunfastigheter - byggnader med tillhörande trädgård
Tillsynsmyndighet:	Örebro kommun, Miljönämnden (natur) och Byggnadsnämnden (byggnader, byggnadsnära natur)

SYFTE

Kulturreseptatet Sommarro avser att bevara och vårda ett värdefullt kulturpräglad landskap i stadens utkant med mycket höga natur-och kulturvärden och stor betydelse för invånarnas rekreation och med möjlighet att i en levande miljö berätta en värdefull del av stadens historia.

Syftet är att långsiktigt säkerställa och förstärka natur-, kultur- och rekreationsvärdena i området genom att

- bevara och utveckla områdets kulturhistoriskt värdefulla byggnader och anläggningar, som på ett tydligt sätt vittnar dels om en betydelsefull del av staden Örebros förindustriella historia och dels om 1900-talets förändrade användning och vårdande av natur i stadens närområde. Sommarområdet är ett väl bevarat exempel på så kallade landerier i stadens utkant - gårdar för borgarnas sommarviste, djurhållning och odling.
- bevara och utveckla de biologiska värdena och deras samverkan med de kulturhistoriska lämningarna.
- utveckla och levandegöra kulturhistoriskt värdefulla byggnader och anläggningar.
- utveckla områdets rekreationsvärden i samklang med de kulturhistoriska värdena.
- beskriva den historiska användningen av mark och byggnader och på ett tydligt och pedagogiskt sätt visa detta för allmänheten.

Hur syftet ska uppnås

Marken ska användas på ett sätt som understödjer syftet med reservatet.

Natur och anläggningar ska vårdas enligt skötselplan, så att de olika delområdenas karaktär och användning under många generationer tydliggörs på bästa sätt.

Byggnaderna i reservatet ska vårdas med metoder och material som upprätthåller deras karaktär och kulturhistoriska värde samt tydligheten hos områdets utveckling. En skötselplan upprättas till stöd för vården av byggnaderna.

Åtgärderna understöds av skyltning och andra informationsinsatser som tydliggör områdets utveckling och kvaliteter.

SKÄL FÖR BESLUTET

Skyddet av Kulturreseptatet Sommarro är en viktig del av arbetet med att uppnå Örebro kommuns miljömål för Levande skogar, Ett levande odlingslandskap och God bebyggd miljö samt genomförandet av målen i program för Örebro grönstruktur.

Redan idag är Sommarro ett av Örebro mest uppskattade naturområden med mycket stor betydelse för undervisning, friluftsliv och rekreation. Beslutet ger ett långsiktigt skydd för såväl kultur- och naturvärden som för dess höga sociala värden. Kulturreseptatet ligger i direkt anslutning till Adolfsberg. Ett välutvecklat nät av gångstigar och ridvägar för allmänheten har under årens lopp anlagts genom skogen. Busshållplatser finns i områdets södra, västra och östra kant. Sommarroskogen används flitigt av flera skolor och förskolor i omgivningarna.

Sommarro är utpekad som ett område med mycket höga sociala, kulturella och ekologiska värden i dokumentet Örebro grönstruktur. Området föreslås där säkerställas långsiktigt som naturreservat.

Området ger en tydlig bild av användningen och utvecklingen av natur i Örebro närområde från tiden före den moderna stadens framväxt runt förra sekelskiftet fram till idag. Det visar en utveckling från självhushållets tid med stadsbornas jordbruk och sommarnöjen till nutidens användning för rekreation och undervisning.

Sommarroskogen med gårdarna Hagalund, Hagtorp, Lugnet, Sommarro och Sommarhemmet samt omgivande marker ger en god bild av hur invånarna i den förindustriella staden utnyttjade området utanför stadsgränsen, fram till 1800-talets slut: Södra ladugårdsskogen och jordbruksmarken på slätten norr därom har sedan flera hundra år haft stor betydelse för Örebro stads invånare som odlings- och betesmark. Husen i området är välbevarade exempel på de kombinerade sommarnöjen och jordbruk som de förnämsta borgarna hade på kort avstånd från den täta staden under 1700 - och 1800-talen. De allra flesta uthus, ladugårdar, stall, lador och bodar är dock sedan länge rivna. Detsamma gäller för lusthusen i trädgårdarna och parkerna, med undantag för det grekiska templet vid Sommarro. Hagtorp är ett av få i sin helhet bevarade exempel på de många torpmiljöer som tidigare funnits i skogen.

Sedan stadslivet förändrats och skogen kom i stadens ägo för drygt hundra år sedan har Sommarroskogen varit flitigt nyttjad av örebroarna, och gårdarna har hyrts ut som bostäder och till verksamheter som har haft allmänt ändamål. Medvetenheten om områdets värde, såväl kulturhistoriskt som naturmässigt, har hela tiden funnits, främst parken runt Sommarro. Åtgärder har genomförts regelbundet för att upprätthålla naturens kulturprägel och det lättillgängliga strövområdet.

Idag är skogen präglad av 1900-talets användning av området men äldre åker- och ängslotter samt mer eller mindre steniga betesmarker kan fortfarande skönjas. Gamla ägogränser är markerade med stenmurar i nordsydlig och öst-västlig riktning. Murarna är ett påtagligt och viktigt inslag i området. Spår av de en gång stora parkerna till gårdarna kan också urskiljas tydligt liksom den allékantade gamla vägen som via Hagalund gick i sydöstlig riktning genom skogen. Här finns mycket höga

naturvärden med grov tallskog, blandskogar med kärrartade partier och variationsrika lövlundar. Variationen är stor bland trädslagen med relativt hög andel ek och andra ädla lövträd.

Odlingslandskapet norr om Sommarro utgör ett värdefullt komplement till miljöerna i själva förkastningsbranten. Delar av kulturreseptatet kommer att skötas med bete eller slåtter för att förtydliga resterna av det gamla kulturlandskapet. Stengärdesgårdarna kommer att röjas fram. Skogen kommer att skötas för att gynna utvecklingen av grova vidkroniga träd. Vissa mindre delar kommer att få utvecklas fritt mot naturskogskaraktär.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Örebro kommun med stöd av 7 kap 5,6 och 30 §§ miljöbalken om nedan angivna föreskrifter.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över mark- och vattenområden inom reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form
2. anlägga nya vägar, stigar och rastplatser annat än de som anges i fastställd skötselplan
3. framdraga mark-, luftledning eller uppföra mast, vindkraftverk, torn eller liknande
4. uppföra helt ny byggnad eller annan fast anläggning annat än för att tydliggöra äldre nyttjande, rekreation eller pedagogiskt syfte
5. införa för trakten främmande växt- eller djurart
6. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel
7. använda kemiska bekämpningsmedel
8. riva byggnader
9. försumma byggnaders och anläggningars underhåll så att de förfaller
10. underhålla och ändra byggnader på ett sätt som negativt påverkar det kulturhistoriska värdet
11. utföra avverkning, röjning eller annan skoglig åtgärd
12. bedriva jakt

Undantag från reservatsföreskrifterna:

1. Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.
2. Ovanstående föreskrifter utgör inte hinder för drift och underhåll av befintliga byggnader, vägar, stigar, kablar, ledningar och andra anläggningar. Hagalundsvägen ska kunna ges normalt vägunderhåll. Planerade åtgärder som påverkar omgivande mark eller vegetation utanför det närmaste anläggningsområdet får utföras först efter samråd med förvaltaren av kulturreseptatet. I akuta fall (t.ex. strömavbrott eller vattenläcka) kan samråd ske i efterhand.

3. Stigar får dras om och rastplatser anläggas i kulturreseptatet om det inte motverkar syftet med beslutet.
4. Jakt får endast bedrivas i form av skydds jakt i samråd med tillsynsmyndigheten, Örebro kommuns Miljönämnd. Eftersök av skadat vilt får ske utan föregående samråd.
5. I anlagda trädgårdar och parker får det införas för trakten främmande växtarter i form av äldre kulturväxter.

Föreskrifterna enligt 7 kap 5§ miljöbalken träder i kraft 2010-07-15.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktas tåla de åtgärder som behövs för områdets vård och skötsel.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål
2. medvetet skada växt- och djurliv (ex. gräva upp växter)
3. inte ha hunden kopplad
4. göra upp eld annat än på anvisad plats
5. ställa upp husvagn utan tillstånd från förvaltaren av kulturreseptatet
6. framföra motorfordon annat än på anvisade vägar
7. parkera annat än på anvisad plats
8. rida annat än på anvisade stigar/vägar/område
9. sätta upp skylt eller liknande anordning annat än tillfälligt.

Undantag från reservatsföreskrifterna:

1. Motorfordon får användas av personer med rörelsenedsättning
2. Fast anordningar ex. orienteringskontroller eller snitslade spår kan anordnas efter samråd med förvaltaren av kulturreseptatet

Enligt 7 kap. 30§ miljöbalken gäller ordningsföreskrifterna omedelbart även om de överklagas.

Ordningsföreskrifterna enligt 7 kap 30§ miljöbalken träder i kraft den 2010-07-15.

ÄRENDETS BEREDNING

Sommarro ingår som ett område med mycket höga värden i Örebro kommuns grönstrukturprogram. Området föreslås där att säkerställas långsiktigt som reservat. Enligt programmet finns här stora värden ur såväl socialt som kulturellt och ekologiskt perspektiv.

Stadsbyggnad tog 1999 fram ett förslag till skötselplan för naturen.

Området inventerades 1995 med avseende på skogliga naturvärden av Lars Löfgren, på uppdrag av Örebro kommun. Området finns beskrivet tillsammans med andra i rapporten "Örebros kommunägda skogar, naturinventering – skötselråd" (område 108-111). Lars Löfgren hittade i området en rödlistad art (hotad) och ett flertal signalarter (visar på höga naturvärden). Han rekommenderar att en stor del av området får utvecklas fritt och att resten sköts under gynnande av ädellöv och tall.

Området anges tillsammans med Sörbyskogen ha stort naturvärde i Länsstyrelsens Naturvårdsöversikt för Örebro län (Ekholm-Pehrson m.fl., 1984). Sörbyskogen-Sommarro (80:94) beskrivs här bl.a. ha ett stort värde som rekreations- och strövområde.

Sommarro och närområdet är välkänt sedan länge. Fynd av ovanliga mossor och lavar har gjorts av bl.a. Hellbom (1873), Adlerz ("Bladmossflora för Sveriges lågland", 1907) och Möller (1912-1926).

KOMMUNENS BEDÖMNING

Örebro kommun bedömer att ett kulturresevat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Örebro kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara ovanstående natur-, kultur- och friluftsvärden finns skäl att besluta om att bilda ett kulturresevat i området samt att förordna om föreskrifter för att skydda området samt att inom två år fastställa en skötselplan.

Beslut i detta ärende har fattats av kommunfullmäktige.

Bilagor

1. Gränser för Kulturresevatet Sommarro

Detta beslut kan överklagas till länsstyrelsen enligt 19 kap 1§ Miljöbalken.

